

MAGYARI BARNA: KÖLTÖNK TORNÁVAL KEZDTE A GESZTI NAPOKAT

Bő százhatvanöt esztendővel ezelőtt, 1851. május 13-án a tizenhárom kilométerre utasa Arany János volt, aki mint Tisza Domokos nevelője érkezett a Tisza-kastélyhoz. A nagy költő fél évig költészetre oktatta Domokost. Fél év röpké idő, ám Arany János szeretett Geszten élni, így örök emléket hagytak benne a geszti hónapok. Az *Ágnes asszony* és a *Tetemre hívás* című balladák hősei pedig geszti ihletésűek. Arany Jánosra mint írástudó emberre a sárréti földméréseknél is nagy szükség volt, így a környéket bejárta. A *hamis tanú* című műve Körösladányi ihletésű, a történettel akkor ismerkedett meg, amikor Körösladányban járt. Költőnk nem gyalog közlekedett, mint Petőfi, hanem lovas kocsival szállították. Mivel Körösladányba Gesztről Vésztőn át vezetett az út, mindenképpen járnia kellett településünkön. S mint vallásgyakorló református, valószínűleg a református templomnál és parókiánál is megállt, hogy elidőzzön, a lovak pedig pihenjenek.

Arany Jánost, aki 1817. március 2-án látta meg a napvilágot Nagyszalontán, egykori debreceni tanulótársa, a nála egy évvel idősebb Kovács János – aki erős szákkal kötődik Szeghalomhoz, és a Sárrét fővárosában hosszú időn át évente hagyományosan Kovács János Országos Középiskolai Földrajzversenyt rendeztek az emlékére – kérte fel a geszti nevelői állásra. Kovács János már több éve tanította Tisza Domokost, akinek akkortájt poézisoktatót kerestek. A derék barát természetesen Arany Jánost találta a legalkalmasabbnak.

Gesztre érkezve a neves költő a Tisza-kastély úgynevezett pavilonjában, egy udvarra néző kis szobában kapott szállást. (Ebben a helyiségben ma a geszti Arany János Általános Iskola számítástechnika szaktanterme található.) Ám a melegebb időszakokban Arany János a kies kerti lakásban érezte igazán jól magát. Arany László – költőnk fia – így írt apja geszti kis házáról: „Lakása a kastély parkjában egy kis remetelak volt, amely máig is fennáll. Egyetlen szoba van benne, az is kicsi. Zsúpos födelére hatalmas bükk és szilfák terjesztik árnyékukat. Igazi magános erdei lak.”

Gesztén Arany János Kovács János mellett Szabó Józseffel, a helyi református lelkésszel barátkozott. A lelkész Arany Jánosnál több évvel idősebb volt, ezért őt egykor szalontai rektorként tanította. Szintén jó viszonyban volt Arany János Tisza Domokos angoltanárával, Charles Monarddal is. Kettejükéről egy színes történetet is megörökített Arany László: „Charles Monard nagyon szeretett minden szeszes italt. Egyszer atyám valahonnan kitűnő ó-szilvóriumot kapott. Az angol ekkor azzal az ajánlattal lepte meg, hogy ő szeretne magyarul tanulni. Vegyenek leckéket cserébe. Ő az angol kiejtésre tanítja atyámat, az atyám viszont tanítsa őt magyarul. Atyám kapott a jó alkalmon. Meg is kezdték a leckét. E közben a szilvórium az asztalon állt, s az angol derekasan hozzálátott. De se a magyarul tanulásban nem tanúsított sok buzgalmat, se az angol nyelv titkait nem igen igyekezett atyám előtt föltárni. Mikor pedig a szilvórium elfogyott, szólt nagy nyugalommal: Tudja mit, Mr. Arany! Én meggondoltam. Ez a csere-lecke nem igazságos. Mert én itt minden kocsisztól megtanulhatok magyarul, ön pedig angolul nem tanulhat senkitől, csak tőlem. Én hát abbahagyom.”

Arany János számos verset írt Geszten. Ezek közül az egyik legismertebb a *Hajnali kürt*, amely a helybeliek vadászatra készülődését örökíti meg. Ám a költőt ennek ellenére a mindennapokban nem foglalkoztatta a vadászat. Állítólag egyszer mégis kicsalták őt a geszti vadászni, s kétszer rá is lőtt egy nyúlra, de sikertelenül.

A visszaemlékezések szerint Arany korán feküdt és korán kelt. Sőt reggelente még tornázott is a geszti kis házban. Reggelire gyakran fogyasztott bivalytejet, amibe a kenyeret beleaprította. A főtt ételek közül a paprikás csirkét galuskával, valamint a tepertős-tejfölös túrós csuszát kedvelte. A tanítás mellett kedvtelésből földméréssel is foglalkozott, többször Zsadányba is hívták.

Mivel Nagyszalonta Geszttől fél órára volt lovas kocsin, Arany János gyakran hazamehetett, vagy családját hozták el hozzá. Különösen az akkor hétéves fia tartózkodott huzamosabban is nála. De nemcsak Arany Laci járt Geszten, hanem Tisza Domokos is a költő szalontai otthonában.

Arany a szabadságharc leverését követő nehéz időkben kapott otthont és megélhetést Geszten. A költő fél évet élt a településen, a gesztiak mégis örökre a magukénak érzik.

A falra írta versfoszlányait

Visszaemlékezésekből ismert, hogy a geszti kastély udvarán egyetlen szobából álló házban Arany János éjjeli szekrényén mindig ott volt a ceruza. A sötétben nem gyújtott gyertyát, hanem a falra írta fel a megőrzésre érdemesített gondolatait, valamint a fejből kipattanó versfoszlányokat, amiket később költeményekké rendezett. A nagy költő kézírásai még 1945-ben is olvashatók voltak a kis házikó falán. Ám a világháborút követő időszakban máig ismeretlen személyek szétverték az épületet, így semmisült meg a páratlan értékű ereklye – mesélték lapunk munkatársának a közelmúltban a gesztiak.

Bő két évtizedes enyészet után, 1967-ben – Arany János születésének 150. évfordulója kapcsán – vetődött fel, hogy a költő számára kedves geszti lakot újra kellene építeni. A korhú Arany-házikó létrehozásában sok helybéli önzetlenül segítkezett. Az újjáépítés óta a kis zsúpfedeles épületben kiállítás várja az érdeklődőket.